

Одобен от Областен съвет за развитие с Решение № 1 от 10.05.2018 г.

**МЕЖДИНЕН ДОКЛАД ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ
НА ОБЛАСТНАТА СТРАТЕГИЯ ЗА РАЗВИТИЕ
НА ОБЛАСТ ГАБРОВО
за периода 2014 – 2020 година**

м. март, 2018 г.

СЪДЪРЖАНИЕ

Списък на използваните съкращения.....	3
I. Въведение	4
II. Постигнат напредък по изпълнението на целите и приоритетите за развитие на областта.....	4
III. Резултати от междинната оценка, съгласно критериите за оценка на изпълнението на областната стратегия за развитие	13
IV. Резултати от наблюдението и оценката на изпълнението на общинските планове за развитие.....	23
V. Използвани през периода ресурси и прогноза за очакваното изпълнение на целите и приоритетите на областната стратегия за развитие	24
VI. Предложения за актуализация на областната стратегия за развитие	28

Списък на използваните съкращения:

БВП	Брутен вътрешен продукт
БДС	Брутна добавена стойност
ДМА	Дълготрайни-материални активи
ЕК	Европейска комисия
ЕЗФРСР	Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕСФ	Европейски социален фонд
ЕС	Европейски съюз
ИСАК	Интегрираната система за администриране и контрол
ИСУН 2020	Информационна система за управление и наблюдение на средствата от ЕС в България 2020
ЕФРР	Европейския фонд за регионално развитие
ЗРР	Закон за регионалното развитие, приет 2008 г., последни изменения и допълнения, ДВ. бр.13 от 2017 г.
КФ	Кохезионен фонд
МСП	Малки и средни предприятия
НСИ	Национален статистически институт
НСРР	Национална стратегия за регионално развитие 2012-2022 г.
ОСР	Областна стратегия за развитие
ОПР	Общински план за развитие
ОПДУ	ОП "Добро управление" 2014-2020 г.
ОПИК	ОП "Иновации и конкурентоспособност" 2014-2020 г.
ОПОС	ОП "Околна среда" 2014-2020 г.
ОПРЧР	ОП "Развитие на човешките ресурси" 2014-2020 г.
ОПРР	ОП "Региони в растеж" 2014-2020 г.
ОПТТИ	ОП "Транспорт и транспортна инфраструктура" 2014-2020 г.
ОПХ	ОП "Храни" 2014-2020 г.
ППЗРР	Правилник за прилагане на законна за регионалното развитие
ПРСР	Програма за развитие на селските райони 2014-2020 г.
РПР	Регионален план за развитие
РСР	Регионален съвет за развитие
СЦР	Северен централен район от ниво 2

I. ВЪВЕДЕНИЕ

Настоящият междинен доклад за изпълнение на Областната стратегия за развитие на област Габрово (ОСР) е разработен в съответствие с чл. 29 и чл. 30 от Правилника за прилагане на Закона за регионалното развитие и е част от системата за наблюдение и оценка на регионалното развитие.

Междинният доклад е изготвен на база резултатите от междинната оценка на Областната стратегия за развитие на област Габрово, разработената през м. декември 2017 г. – м. февруари 2018 г. от независим експертен екип на „Агенция СТРАТЕГМА” ООД в изпълнение на договор за обществена поръчка № ОА-56/06.12.2017 г., с възложител Областен управител на област Габрово.

Съгласно разпоредбите на чл. 29, ал. 3 на ППЗРР, междинният доклад за изпълнението на Областната стратегия за развитие се обсъжда и одобрява от Областния съвет за развитие, по предложение на Областния управител. След одобрението докладът се публикува в интернет на страницата на областната администрация и на портала за обществени консултации на Министерски съвет – www.strategy.bg

Междинният доклад се основава на изготвената междинна оценка на Областната стратегия за развитие на Област Габрово 2014-2020 г., за която са използвани аналитични методи, анализ и критична оценка на факти и вече съществуваща информация.

II. ПОСТИГНАТ НАПРЕДЪК ПО ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ЦЕЛИТЕ И ПРИОРИТЕТИТЕ ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЛАСТТА

Областната стратегия за развитие на област Габрово за периода 2014-2020 г. е приета с Решение № 2 на Областния съвет за развитие от 04.09.2013 г. ОСР е средносрочен рамков документ, определящ целите и приоритетите, както и стратегическите насоки за разработване на общинските планове за развитие. ОСР определя целите и приоритетите за устойчиво интегрирано регионално и местно развитие, като се отчитат специфичните характеристики и потенциалът на областта. Съгласно чл. 12, ал. 2 от ЗРР, ОСР се разработва в съответствие с регионалния план за развитие и Регионалната схема за пространствено развитие на района от ниво 3 (област). Към момента на приемането на ОСР на област

Габрово, както и към момента на изготвяне на междинната оценка/доклад, не са разработени и приети регионалните схеми за пространствено развитие на съответните райони от ниво 2. От системата документи за пространствено развитие, дефинирани в ЗРР, е разработена и приета само Националната концепция за пространствено развитие за периода 2013-2025.

ВИЗИЯТА, определена в ОСР на област Габрово е **"Към 2020 година област Габрово е област в растеж, с конкурентноспособна икономика, модернизирана инфраструктура и подобро качество на живот"**.

ОСР на област Габрово определя три стратегически цели за развитието на областта, които са конкретизирани чрез осем приоритета.

<p>СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 1 Реализиране потенциала на местната икономика</p>	<p>СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 2 Устойчиво и балансирано развитие на територията на област Габрово</p>	<p>СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 3 Постигане на социално сближаване чрез създаване на условия за развитие и реализация на човешкия капитал</p>
<p>ПРИОРИТЕТ 1 Подкрепа за иновационните и инвестиционните дейности за повишаване конкурентноспособността на МСП</p> <p>ПРИОРИТЕТ 2 Развитие на туризъм, културни и творчески индустрии чрез рационално използване и развитие на природните дадености, културно-историческо наследство и традиции</p>	<p>ПРИОРИТЕТ 3 Развитие на базисната инфраструктура за подобрена свързаност и мобилност</p> <p>ПРИОРИТЕТ 4 Развитие на инфраструктурата за опазване на околната среда, опазване на биологичното разнообразие и въвеждане на екологосъобразни технологии</p> <p>ПРИОРИТЕТ 5 Подобряване на жизнената среда в градовете и малките населени места</p> <p>ПРИОРИТЕТ 6 Укрепване на административния капацитет и развитие на сътрудничество за европейско териториално сближаване</p>	<p>ПРИОРИТЕТ 7 Предоставяне на по-качествени обществени услуги вкл. такива за интегриране на уязвими групи</p> <p>ПРИОРИТЕТ 8 Осигуряване на възможности за заетост и активно включване на пазара на труда. Насърчаване на социалното приобщаване</p>

графика 1. Взаимовръзки между целите и приоритетите на ОСР на област Габрово

За целите на оценката на изпълнението, екипът от независими експерти, разработи методика, която определя методите и съответните източници на информация, както и критериите за оценка на изпълнението на ОСР.

Разработена е петстепенна оценъчна скала за оценка на степента на постигане на заложените междинни стойности на индикаторите за изпълнение (специфични индикатори).

Конструирани са индекси на постигане на приоритетите и целите на ОСР:

→ **Индекс на постигане по приоритети** – отразява степента на постигане на заложеното изменение на специфичните индикатори за изминалото време;

→ **Индекс на постигане на целите** – отразява степента на постигане на заложеното изменение на стойностите на ключови индикатори и цели на областно ниво за оценявания период.

Индексите също се групират в петстепенни оценъчни скали. За целите на оценката са използвани следните оценъчни скали и категории:

таблица 1. Степен на постигане на заложеното изменение на специфичните индикатори и степен на изпълнение на приоритети (СИП), въз основа на постигнатото изменение на специфичните индикатори

Скала	Дефиниция	Степен на изпълнение на приоритети
5 ↑	Постигната междинна цел на индикатор над 125%	Напредък, значително над планирания по изпълнение на приоритета/целта
4 ↗	Постигната междинна цел на индикатор между 110 и 125%	Напредък над планирания по изпълнение на приоритета/целта
3 →	100% (между 90 и 110%) постигната междинна цел на индикатор	Постигнат планиран напредък по изпълнение на приоритета/целта
2 ↑	Постигната междинна цел на индикатор между 50 и 90%	Задоволителен напредък по изпълнение на приоритета/целта
1 ↗	Постигната междинна цел на индикатор между 10 и 50%	Ограничен напредък по изпълнение на приоритета/целта
0 →	Постигната междинна цел на индикатор между 0 и 10%	Без напредък по изпълнение на приоритета/целта

таблица 2. Степен на постигане на целите (СПЦ), въз основа на степента на изпълнение на приоритетите

5 ↑	Напредък, значително над планираното по целта
4 ↗	Напредък над планираното по целта
3 →	Постигнат планиран напредък по целта
2 ↑	Задоволителен напредък по постигането на целта
1 ↗	Ограничен напредък по постигането на целта
0 →	Без напредък по постигането на целта

Напредъкът по изпълнение на отделните приоритети на ОСР на област Габрово е оценен въз основа на постигане целите на съответните индикатори. Степента на постигане на стратегическите цели е оценена въз основа на напредъка по техните приоритети.

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 1: РЕАЛИЗИРАНЕ ПОТЕНЦИАЛА НА МЕСТНАТА ИКОНОМИКА

Изпълнението на Стратегическа цел 1 е свързано с прилагане на мерки за повишаване конкурентоспособността и постигане на ускорен растеж на икономиката на областта. Фокус е поставен върху заетостта, производителността на труда и приложение на иновации в икономиката.

Стратегическа цел 1 се реализира чрез мерки по:

Приоритет 1: Подкрепа за иновационните и инвестиционите дейности за повишаване конкурентоспособността на МСП чрез четири специфични цели:

- ⇒ *Специфична цел 1.1.* Стимулиране развитието на научно-изследователската дейност чрез използване потенциала на местните фирми и ТУ Габрово
- ⇒ *Специфична цел 1.2.* Технологично обновление и модернизация на МСП
- ⇒ *Специфична цел 1.3.* Подпомагане създаването и развитието на клъстери и бизнес мрежи
- ⇒ *Специфична цел 1.4.* Развитие на регионална проиновативна структура (технологични паркове, центрове за иновации)

Приоритет 2: Развитие на туризъм, културни и творчески индустрии чрез рационално използване и развитие на природните дадености, културно-историческо наследство и традиции чрез две специфични цели:

- ⇒ *Специфична цел 1.2.* Развитие на ефективни модели за устойчив туризъм и регионални туристически продукти
- ⇒ *Специфична цел 2.2* Социализиране и популяризиране на природното и културно-историческо наследство

Прегледът на мерките, реализирани по приоритетите на **Стратегическа цел 1** показва, че е налице напредък значително над планираното по изпълнението на мерките и по *приоритетите*.

таблица 3. Степен на изпълнение на Стратегическа цел 1 и приоритетите ѝ, въз основа на постигнатото изменение на специфичните индикатори

	Средно за приоритет	Средно за приоритет – скала	Средно за цел
Стратегическа цел 1: Реализиране потенциала на местната икономика			5 ↑
<i>Приоритет 1.</i> Развитие на устойчива конкурентоспособна икономика основана на знанието, иновациите и новите технологии	4,6	5 →	
<i>Приоритет 2:</i> Развитие на туризъм, културни и творчески индустрии чрез рационално използване и развитие на природните дадености, културно-историческо наследство и традиции	5	5 →	

Постигнат е напредък, значително над планирания по реализацията на приоритетите, чрез който се реализира **Стратегическа цел 1**, чрез което е постигнат и напредък, значително над планирания по нея. Основен принос за това има напредъка по *Специфични цели 1.1* и *1.2*, съответно чрез стимулиране на въвеждането на нови технологии, иновативни практики (проекти, финансирани чрез ОПИК) и развитие на силен туристически сектор (повишени приходи от нощувки и създадени/подобвени туристически атракции). Съществен принос за напредъка има и нарасналите приходи от дейността на МСП в района.

Най-съществен принос към постигането на напредъка по **Стратегическа цел 1** имат мерките, осъществени в общините Габрово (ОПИК – подкрепа за бизнеса, проекти на ТУ Габрово, ОПНОИР, ПРСР) и Севлиево (ОПИК – подкрепа за бизнеса, ПРСР).

Потенциалът за повишаване на конкурентоспособността на икономика в областта до 2020 г. е значителен и съответства на лидерските ѝ позиции в националната икономика. Въпреки това, за постигане на целта до 2020 г. са необходими допълнителни усилия, предвид наблюдавания ограничен напредък в преодоляването на междуобщинските различия в област Габрово за периода до 2016 г.

Необходимо е усилията да бъдат фокусирани върху продължаваща подкрепа за инфраструктурата за икономическите субекти, както и стимулиране на партньорства между научните институции, публичния и частния сектор от региона и извън него.

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 2: УСТОЙЧИВО И БАЛАНСИРАНО РАЗВИТИЕ НА ТЕРИТОРИЯТА НА ОБЛАСТ ГАБРОВО

Стратегическа цел 2 предвижда развитие на човешкия капитал и пазара на труда и се реализира чрез мерки по:

Приоритет 3. Развитие на базисната инфраструктура за подобрена свързаност и мобилност чрез четири специфични цели:

- ⇒ *Специфична цел 3.1.* Рехабилитация и модернизация на транспортната инфраструктура
- ⇒ *Специфична цел 3.2.* Развитие на водостопанската система
- ⇒ *Специфична цел 3.3.* Развитие на газоснабдителната мрежа в област Габрово
- ⇒ *Специфична цел 3.4.* Ефективно прилагане на информационните и комуникационните технологии за развитие на електронно управление и подобряване на административното обслужване

Приоритет 4. Развитие на инфраструктурата за опазване на околната среда, опазване на биологичното разнообразие и въвеждане на екологосъобразни технологии чрез пет специфични цели:

- ⇒ *Специфична цел 4.1.* Доизграждане на регионалната система за управление на отпадъците и възстановяване на нарушени терени
- ⇒ *Специфична цел 4.2.* Защита на околната среда и превенция на риска (кризи, бедствия и аварии)
- ⇒ *Специфична цел 4.3.* Изграждане на канализационни системи в населените места и ПСОВ
- ⇒ *Специфична цел 4.4.* Повишаване на енергийната ефективност и развитие на ВЕИ
- ⇒ *Специфична цел 4.5.* Запазване на биологичното разнообразие и поддържане на горския фонд

Приоритет 5. Подобряване на жизнената среда в градовете и малките населени места чрез две специфични цели:

- ⇒ *Специфична цел 5.1.* Подобряване на физическата среда и подкрепа за интегрирано устойчиво градско развитие
- ⇒ *Специфична цел 5.2.* Подпомагане обновяването на селските райони и насърчаване

изграждането и поддръжката на местната инфраструктура

Приоритет 6. Укрепване на административния капацитет и развитие на сътрудничество за европейско териториално сближаване чрез две специфични цели:

- ⇒ *Специфична цел 6.1.* Участие в транснационални/междурегионални мрежи за обмен на опит и добри практики
- ⇒ *Специфична цел 6.2.* Изграждане на ефективни партньорства за работа в мрежа

Прегледът на мерките, реализирани по приоритетите на **Стратегическа цел 2** показва, че е налице напредък по изпълнението на мерките и по четирите приоритета.

таблица 4. Степен на изпълнение на Стратегическа цел 2 и приоритетите ѝ, въз основа на постигнатото изменение на специфичните индикатори

	<i>Средно за приоритет</i>	<i>Средно за приоритет – скала</i>	<i>Средно за цел</i>
Стратегическа цел 2: Устойчиво и балансирано развитие на територията на област Габрово			3 →
<i>Приоритет 3.</i> Развитие на базисната инфраструктура за подобрена свързаност и мобилност	задоволителен напредък	2 ↑	
<i>Приоритет 4.</i> Развитие на инфраструктурата за опазване на околната среда, опазване на биологичното разнообразие и въвеждане на екологосъобразни технологии	напредък	→	
<i>Приоритет 5.</i> Подобряване на жизнената среда в градовете и малките населени места	напредък	→	
<i>Приоритет 6.</i> Укрепване на административния капацитет и развитие на сътрудничество за европейско териториално сближаване	задоволителен напредък	2 ↑	

По Приоритет 3. е постигнат задоволителен напредък чрез реализираните проекти за изграждане на транспортна и водопроводна инфраструктура. **По Приоритет 4.** е постигнат напредък в осъществяване на проекти за развитие на инфраструктурата за опазване на околната среда, вкл. пречистване на водите и управление на отпадъците. **По Приоритет 5.** е постигнат напредък осъществяване на проекти за подобряване на физическата среда и градско развитие, планиране на териториалното развитие. **По Приоритет 6.** е постигнат напредък в осъществяване на проекти за транснационално и междурегионално сътрудничество, мрежи и партньорства.

Най-съществен принос към постигането на напредъка по **Стратегическа цел 2** имат мерките, осъществени в общините Габрово (предходни ОП – "Обходен път на гр. Габрово", "Воден цикъл", "Регионално депо Габрово", ОПРР – градска среда, Национална програма за енергийна ефективност, други национални фондове, международни и европейски транснационални програми) и Севлиево (ОПРР, други национални фондове). Съществен принос за изпълнението на стратегическата цел (Приоритет 5) има и изпълнението на дейности, финансирани от Националната програма за енергийна ефективност на многофамилни жилищни сгради. В периода февруари 2015 – февруари 2018 г. са сключени 188 договора на обща стойност 42,4 млн.лв. Основен дял в изпълнението на мерките има община Габрово, като дейности се изпълняват и на територията на общини Севлиево и Трявна.

Постигнат е планирания напредък по **Стратегическа цел 2**. Въпреки това, за реализацията на наличния потенциал за постигане на целта до 2020 г. са необходими допълнителни усилия, предвид достигането на планираните ресурси за реализацията на **Стратегическата цел 2**.

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 3: ПОСТИГАНЕ НА СОЦИАЛНО СЪБЛИЖАВАНЕ ЧРЕЗ СЪЗДАВАНЕ НА УСЛОВИЯ ЗА РАЗВИТИЕ И РЕАЛИЗАЦИЯ НА ЧОВЕШКИЯ КАПИТАЛ

Стратегическа цел 3 е свързана с развитие на градските центрове и базисната техническа инфраструктура и се реализира чрез мерки по:

Приоритет 7. Предоставяне на по-качествени обществени услуги вкл. такива за интегриране на уязвими групи чрез пет специфични цели:

- ⇒ *Специфична цел 7.1. Подкрепа и инвестиции в сферата на образованието*
- ⇒ *Специфична цел 7.2. Обновяване на материално-техническата база на здравните заведения и предоставяне на достъпни и качествени здравни услуги*
- ⇒ *Специфична цел 7.3. Подпомагане процесите по децентрализация/деинституционализация и подобряване качеството на социалните услуги. Поддържане и модернизиране на материално-техническата база на социалните заведения*
- ⇒ *Специфична цел 7.4. Осигуряване на условия за успешно и равностойно интегриране на културата като фактор за регионално развитие*
- ⇒ *Специфична цел 7.5. Изграждане и реконструкция на спортна инфраструктура.*

Ефективно използване на спортната база на територията на областта

Приоритет 8. Осигуряване на възможности за заетост и активно включване на пазара на труда. Насърчаване на социалното приобщаване чрез две специфични цели:

- ⇒ *Специфична цел 8.1. Развиване на квалифицирана работна сила, отговаряща на потребностите на пазара на труда, и насърчаване на ученето през целия живот*
- ⇒ *Специфична цел 8.2. Повишаване възможностите за професионална реализация на младежите*
- ⇒ *Специфична цел 8.3. Подкрепа за мобилността на работната сила*

Прегледът на мерките, реализирани по приоритетите на **Стратегическа цел 3** показва, че е налице напредък по изпълнението на мерките и по трите приоритета.

таблица 5. Степен на изпълнение на Стратегическа цел 3 и приоритетите ѝ, въз основа на постигнатото изменение на специфичните индикатори

	<i>Средно за приоритет</i>	<i>Средно за приоритет – скала</i>	<i>Средно за цел</i>
Стратегическа цел 3: Постигане на социално сближаване чрез създаване на условия за развитие и реализация на човешкия капитал			3→
<i>Приоритет 7. Предоставяне на по-качествени обществени услуги вкл. такива за интегриране на уязвими групи</i>	напредък	→	
<i>Приоритет 8. Осигуряване на възможности за заетост и активно включване на пазара на труда. Насърчаване на социалното приобщаване.</i>	3,3	3 →	

Изпълнението на мерките по отделните приоритети на **Стратегическа цел 3** се характеризира с напредък в съответствие с планирания. Напредъкът е постигнат чрез реализация на мерки за предоставяне на обществени услуги вкл. такива за интегриране на уязвими групи и осигуряване на възможности за заетост и активно включване на пазара на труда и насърчаване на социалното приобщаване.

Най-съществен принос към постигането на напредъка по **Стратегическа цел 3** имат мерките, осъществени в общините Габрово (ОПРЧР, ОПХ), Севлиево (ОПРЧР, ОПХ) и Дряново (ОПРЧР, ОПХ).

Това обуславя наличието на *значителен потенциал* за изпълнение на **Стратегическа цел 3** в рамките на програмния период до 2020 г.

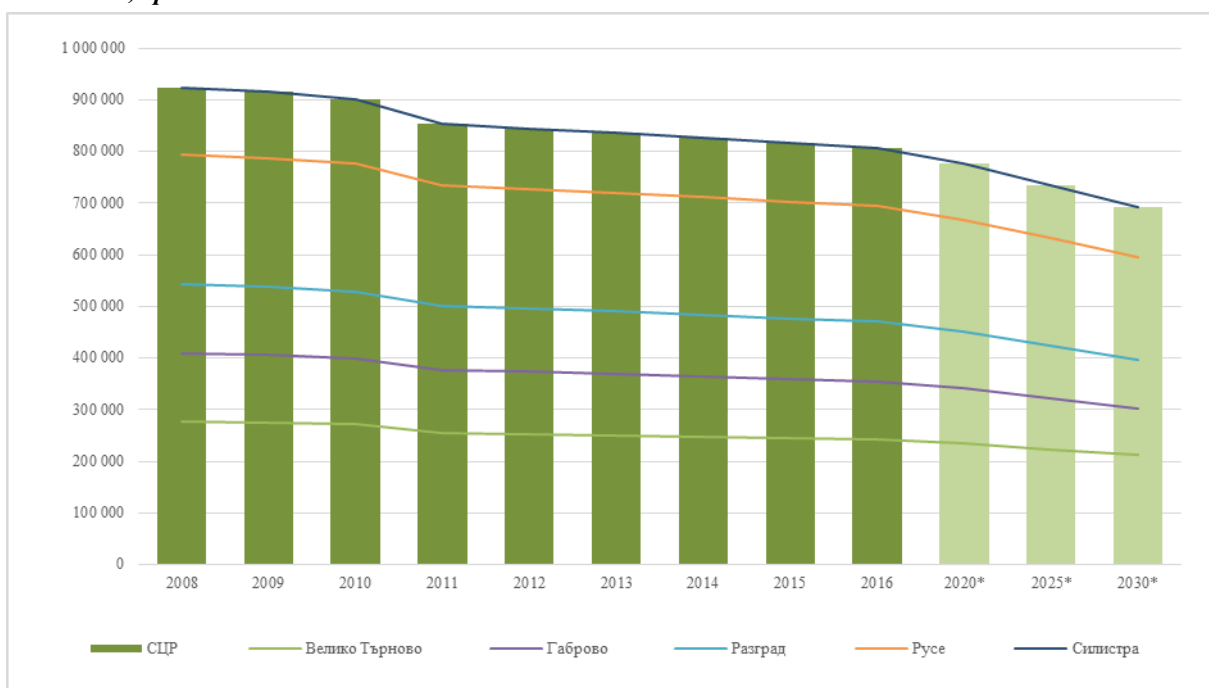
Необходимо е усилията да бъдат фокусирани върху продължаваща подкрепа за

качествена заетост и намаляване на безработицата, като фактори за повишаване на произведената БВП и доходите в област Габрово.

III. РЕЗУЛТАТИ ОТ МЕЖДИННАТА ОЦЕНКА, СЪГЛАСНО КРИТЕРИИТЕ ЗА ОЦЕНКА НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ОБЛАСТНАТА СТРАТЕГИЯ ЗА РАЗВИТИЕ

Измененията в демографския профил на СЦР показват устойчива тенденция на намаляване на населението – в периода 2008-2016 г. намалението е с 12,9%. Към края на 2016 г. населението на СЦР е 805 441 души – критично близко до долната граница за обособяване на район от ниво 2 според Регламент (ЕО) № 1059/2003 г. на Европейския парламент и на Съвета от 26 май 2003 година за установяване на обща класификация на териториалните единици за статистически цели (NUTS). Населението на всички области намалява, като най-значително е намалението в областите Габрово (14,8%) и Разград (14,1%).

графика 2. Население в СЦР и по области за периода 2008-2016 г. и прогнозни данни за 2020, 2025 и 2030 г., брой

Източник: НСИ

Съответно, прогнозата за изменението на броя на населението в област Габрово следва негативната тенденция на СЦР, като предвижданията на НСИ са през 2020 г. броят

на населението в областта да достигне 106 129 души, или намаление с 5,5% спрямо броя на населението към края на 2016 г.

За оценка на промените в социално-икономическото развитие на **област Габрово** са използвани част от индикаторите, предвидени за измерване постигането на целите на ОСР на област Габрово 2014-2020. Този подход е избран с цел осигуряване на **съпоставимост с ключовите индикатори**¹, използвани за оценка на документите от по-високо ниво – Регионалният план за развитие на СЦР и НСРР за периода 2014-2020 г.

БВП на глава от населението в областта нараства устойчиво след 2013 г., а след 2014 г. следва плътна тенденцията на нарастване на национално ниво. След като в началото на периода (2011) БВП на глава от населението в областта представлява 80,7% от средното за страна, през 2016 г. показателят достига 84,44% от БВП на глава от населението за страната.

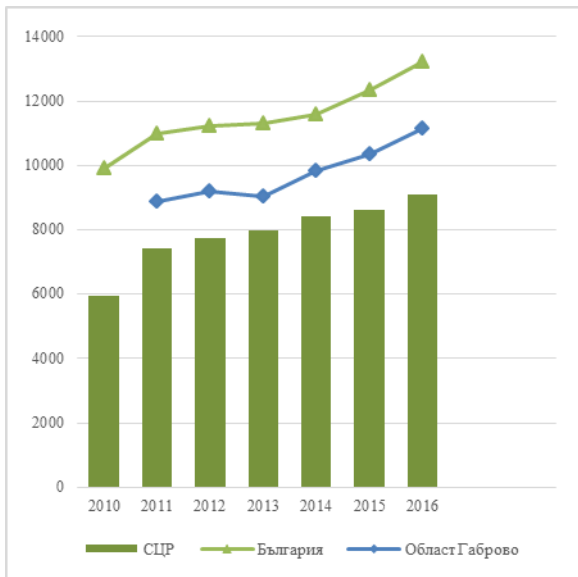
Коефициентът на икономическа активност на населението на 15 и повече н.г., след едногодишен пик през 2013 г., намалява, като през 2015 и 2016 г. изостава значително от средното за страната, въпреки тенденцията за забавяне на растежа и на национално ниво. Показателят за областта все пак остава над нивата за СЦР.

Коефициентът на заетост на населението на 15 и повече навършени години показва неустойчива тенденция след 2013 г., в противовес на положителния ръст на стойностите в СЦР и средно за страната.

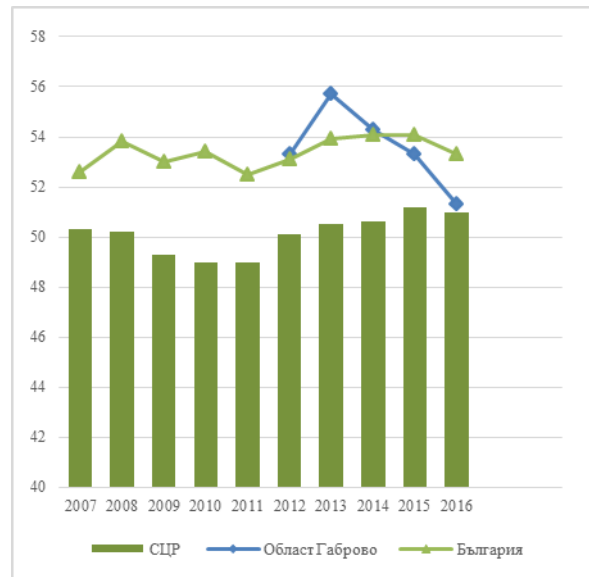
Общият доход на лице от домакинство нараства съществено в периода 2011-2016 г., като стойностите за 2015 и 2016 г. надхвърлят средните стойности за страната – с 3% през 2015 и 10,86% през 2016 г.

¹ За тези, за които са налични данни на ниво област

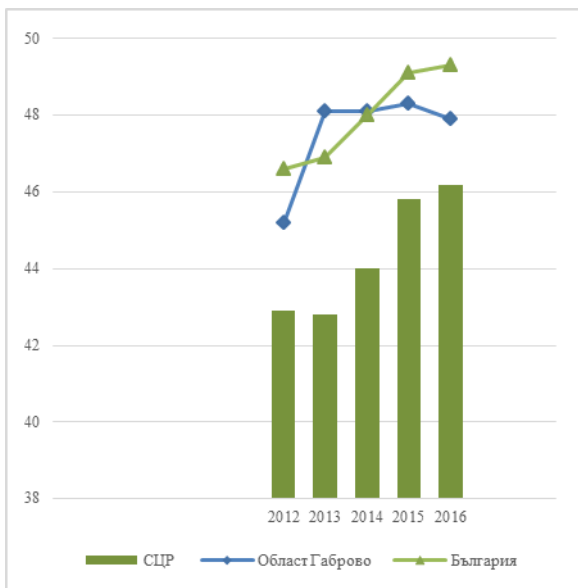
графика 3. БВП на глава от населението за област Габрово, СЦР и България, 2010-2016 г., лв.

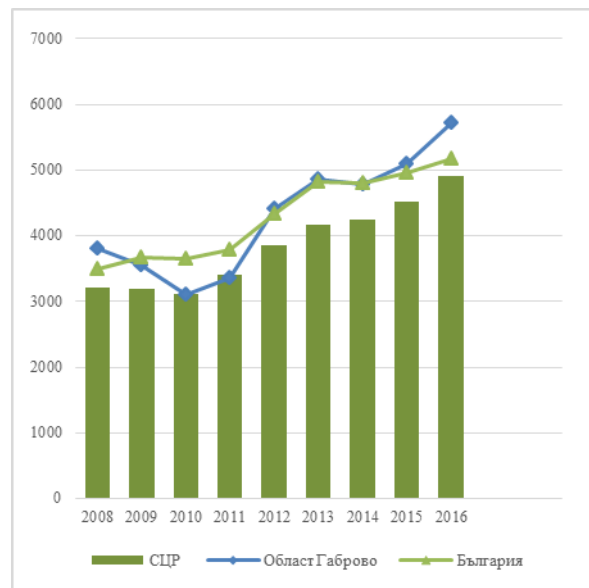
графика 4. Коефициент на икономическа активност на населението на 15 и повече навършени години за област Габрово, СЦР и България, 2007-2016 г.

графика 5. Коефициент на заетост на населението на 15 и повече навършени години за област Габрово, СЦР и България, 2012-2016 г.

графика 6. Общ доход на лице от домакинство в област Габрово, СЦР и България, 2008-2016 г., лв.

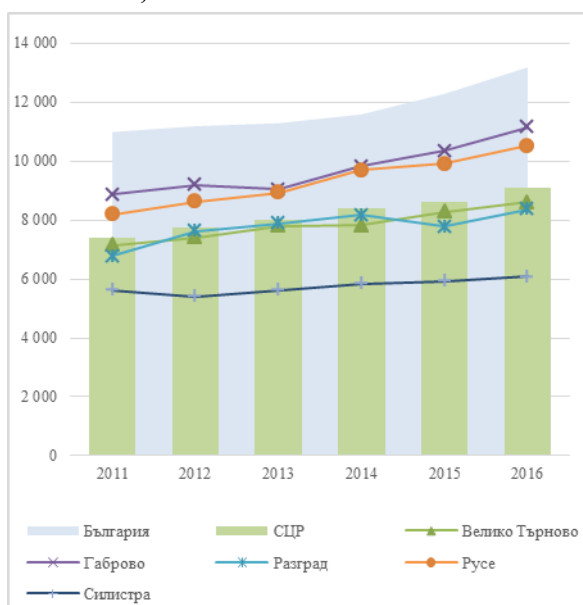
Източници: НСИ, Евростат

За оценка на промените в социално-икономическото развитие на област Габрово са анализирани и следните индикатори, като е направено сравнение на развитието на областта с другите области (ниво 3) за СЦР. Използваните индикатори отразяват и степента на вътрешнорегионалните различия за СЦР:

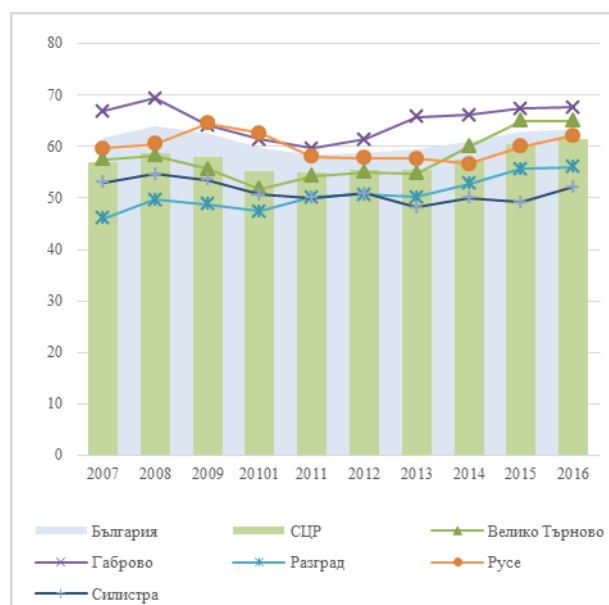
- ❖ БВП на човек от населението, лв;
- ❖ Коефициент на заетост (15-64 навършени години);
- ❖ Коефициент на безработица (15-64 навършени години);
- ❖ Средна годишна заплата на наетите лица по трудово и служебно правоотношение, лв.

Подбраните индикатори позволяват да бъде анализирано развитието на област Габрово, в контекста на общото развитие на СЦР и страната. Данните за всички индикатори са с надеждно качество, тъй като са базирани на официални статистически данни от НСИ, съответно от ЕВРОСТАТ.

графика 6. БВП на човек от населението за България, СЦР, по области, 2011-2016 г., лв.

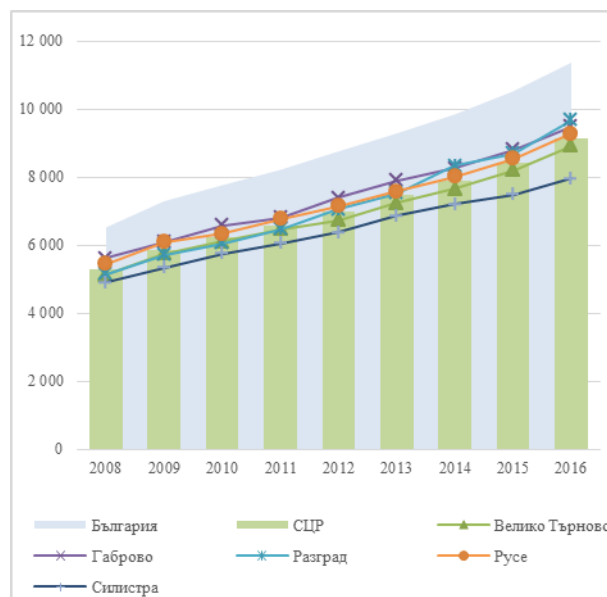
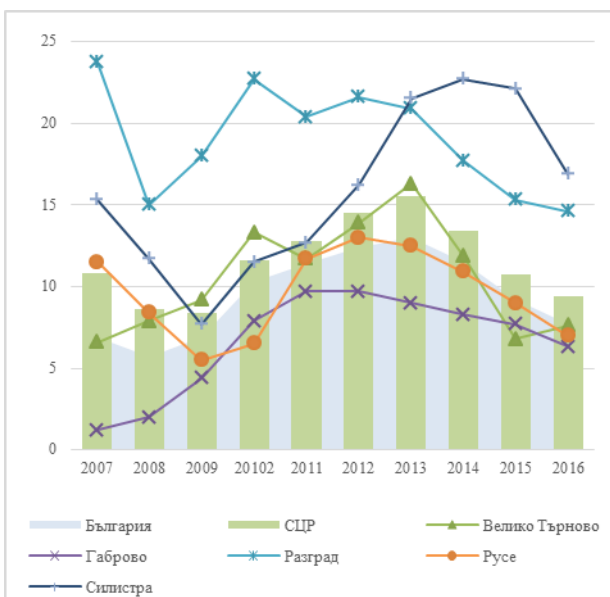

графика 1. Коефициент на заетост (15-64 г.) за България, СЦР, по области, 2007-2016 г.

графика 7. Коефициент на безработица за България, СЦР, по области, 2007-2016 г.

графика 8. Средна годишна заплата на наетите лица по трудово и служебно правоотношение за България, СЦР, по области, 2008-2016 г., лв.

Източник: НСИ

За периода 2010-2015 г. се наблюдава **силно ограничен напредък в преодоляването на вътрешнорегионалните различия в СЦР**. Стойностите на разглежданите индикатори показват, че **област Габрово продължава да се развива като лидер в СЦР**. Продължават тенденциите на намаление на безработицата (под средното за страната, 2016), нарастване на заетостта (над средното за страната, 2016), както и на нарастване на средната годишна заплата на наетите лица по трудово и служебно правоотношение.

Изготвеното през 2017 г. изследване "Икономическите центрове в България"² определя специфичния икономически център "Габрово-Севлиево" като един от 20 те икономически центъра на страната. Като „икономически центрове“ анализът определя водещите в икономическо отношение общини (ядра) в страната и техните прилежащи периферии. Икономическият център "Габрово-Севлиево" на север от Стара планина се състои от две ядра – общините Габрово и Севлиево, обединени заради географската си близост и относително високата трудова миграция помежду им. Центърът няма периферия, а профилът му е изявено индустриален. Все пак той е сред относително по-малките с дял в местната икономика от малко над 1%.

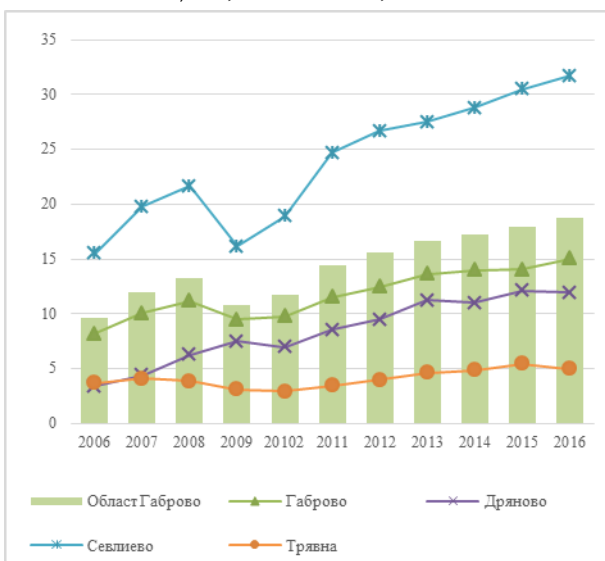
Анализът акцентира върху **липсата на добри и бързи инфраструктурни връзки между Северна и Южна България** като фактор, влияещ на границите на икономическите центрове в страната предвид наблюдаваното струпване на няколко икономически центъра в Централна България от двете страни на Стара планина – на юг от Балкана това са

² Пилотно изследване на Института за пазарна икономика, <http://www.regionalprofiles.bg/bg/news/the-economic-centres-of-bulgaria>

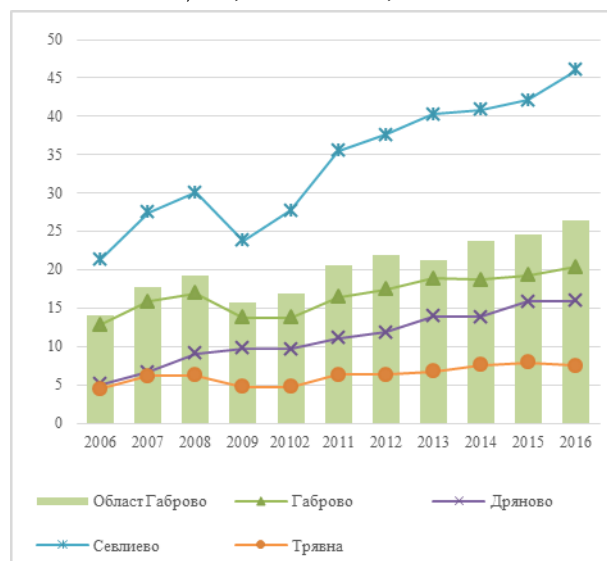
споменатите центрове около Стара Загора, а на север са разположени други два икономически центъра – "Габрово-Севлиево" и "Велико Търново". Според авторите **липсата на адекватна инфраструктурна свързаност през планината възпрепятства връзките между икономически активните територии от двете страни на планината и де факто ограничава потенциала им за растеж**. Недостатъчно добрата пътна инфраструктура възпрепятства мобилността на работоспособното население (в рамките на 50 или 100 км. от дома си). Конкретно е посочен потенциалния принос на тунелът под Шипка в това отношение.

Наличието на актуални данни за основни икономически показатели на общинско ниво позволяват да бъде оценен и процеса на сближаване в рамките на областта.

графика 9. Произведена продукция на човек от населението за област Габрово, по общини, 2006-2016 г., хил. лв.

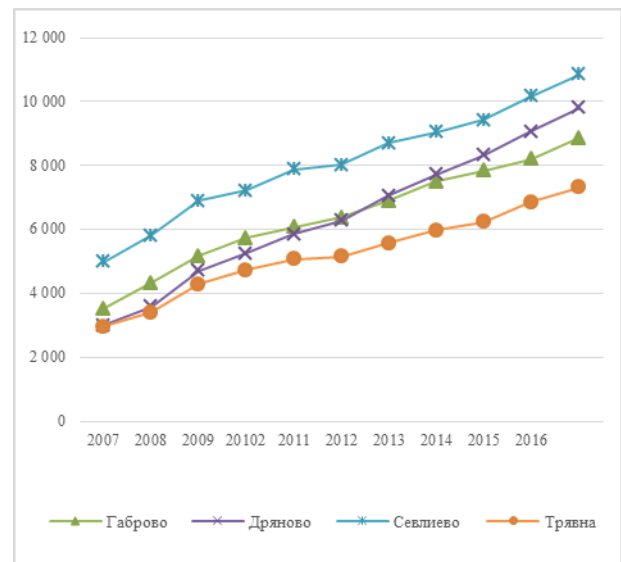
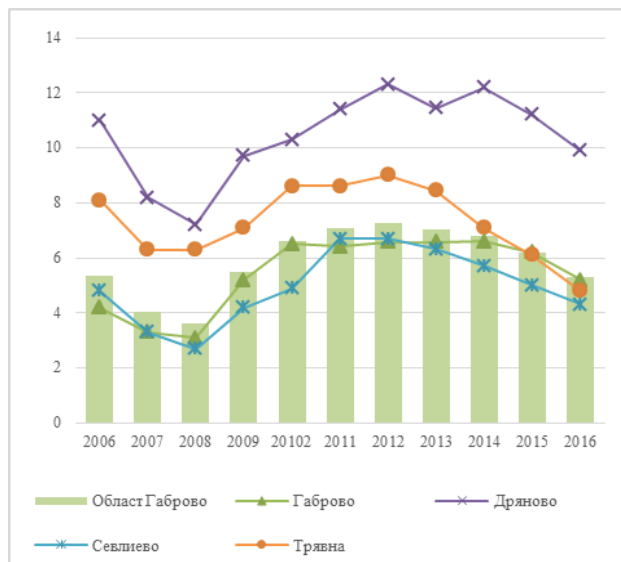

графика 10. Нетни приходи от продажби на човек от населението за област Габрово, по общини, 2006-2016 г., хил. лв.

графика 11. Ниво на безработица за област Габрово, по общини, 2006-2016 г.

графика 12. Средна годишна заплата на наетите лица по трудово и служебно правоотношение за област Габрово, по общини, 2006-2016 г., хил. лв.

Източник: НСИ, АЗ (безработица)

За периода 2011-2016 г. се наблюдава **силно ограничен напредък в преодоляването на различията в общините в рамките на областта**. Положителна тенденция се наблюдава по отношение на *безработицата*. В три от общините нивата ѝ са по-ниски спрямо средното за страната (2015, 2016). Значително е намалението на безработицата в община Трявна, регистрирано след 2013 г. Въпреки тенденцията за намаляване след 2014 г., безработицата в община Дряново остава значително по-висока от средното за областта и страната. Средната годишна заплата на наетите нараства значително във всички общини, но въпреки това разликата между най-ниската и най-високата продължава да нараства.

По отношение на демографските процеси тенденциите в област Габрово не се различават съществено от тези на национално ниво. Регистрираното намаление на населението на областта в периода 2011-2016 г. е с 8,1%, като силно изразена е тази тенденция в общините Трявна (9,5%) и Габрово (8,1%). Сходна е тенденцията и Севлиево (7,7%) и Дряново (6,8%). В периода 2013 - 2016 г. в областта са извършени три административно – териториални промени – закрити са 7 населени места (община Севлиево, 2013), променена е територията на кметствата: Гъбене, Гергини, Жълтеш, Драгановци, Поповци и Чарково (община Габрово, 2016) и границите на кметство Донино (община Габрово, 2017)³.

Първоначалните резултати от изпълнението на ОСР на област Габрово по физически и финансови индикатори са оценени въз основа на последни налични данни (основно за периода 2014-2016 г. за физическите и към февруари 2018 г. за финансовите индикатори).

³ Източник: Национален регистър на населените места, <http://www.nsi.bg/nrnm>

Специфични/физически индикатори

Оценката на първоначалните резултати е изготвена с помощта на индекс, отразяващ степента на постигане на заложеното изменение на специфичните индикатори за изминалото време за всеки от приоритетите на ОСР на област Габрово. Индексът на изпълнение се групира около петстепенна оценъчна скала. Процентното изпълнение за съставяне на оценките по скала се изчислява спрямо постигнатите междинни резултати за индикаторите, отчитащи физически величини за 2016 г. (при междинни цели за 2017 г.).

Оценката на отделните приоритети е направена чрез разпределяне на основните индикатори за наблюдение на ОСР (статистически индикатори за измерване на резултати) и отчитане на напредъка по допълнително предложени индикатори, свързани с конкретната област на действие на всеки от приоритетите. За допълващите индикатори, които не са в списъка на основните индикатори за постигане на целите на ОСР, и за които е налична статистическа информация на ниво област, изпълнението се оценява спрямо постигнатите междинни резултати към целите на РПР на СЦР или националните цели (Национална стратегия за регионално развитие) в случаите, в които това е подходящо.

Като показател за изпълнение на приоритет по скала е използвана средноаритметичната, закръглена стойност на постигнатото изменение на специфичните индикаторите за изпълнение по избрания приоритет и посочената скала (при равни тегла на специфичните индикатори).

таблица 6. Степен на постигане на заложеното изменение на специфичните индикатори по приоритетите на Стратегическа цел 1

Стратегическа цел 1: Реализиране потенциала на местната икономика		
Специфичен индикатор	Оценка по скала	Напредък
Приоритет 1. Подкрепа за иновационните и инвестиционните дейности за повишаване конкурентноспособността на МСП		
<i>Чуждестранни преки инвестиции в нефинансовите предприятия с натрупване към 31.12. (хил.евро)</i>	5 ↑	надхвърлена цел 2020
<i>Разходи за придобиване на ДМА (хил.лв)</i>	5 ↑	надхвърлена цел 2020
<i>Оборот (хил. лв.)</i>	5 ↑	надхвърлена цел 2020
<i>Произведена продукция (хил. лв.)</i>	3 →	постигната междинна цел
<i>Нетни приходи от продажби (хил. лв.)</i>	5 ↑	надхвърлена цел 2020

Стратегическа цел 1: Реализиране потенциала на местната икономика		
Специфичен индикатор	Оценка по скала	Напредък
Инвестиции в научноизследователска и развойна дейност - % от БВП ⁴	3 →	постигната междинна цел ⁵
Персонал, зает с НИРД (брой)	→	напредък
Предприятия, въвели в употреба нови технологии и продукти (брой) (29)	→	напредък
Приоритет 2. Развитие на туризъм, културни и творчески индустрии чрез рационално използване и развитие на природните дадености, културно-историческо наследство и традиции		
Реализирани нощувки - общо (брой)	5 ↑	надхвърлена цел 2020
Приходи от нощувки (лв.)	5 ↑	надхвърлена цел 2020
Посещения в музеите (бр.)	5 ↑	надхвърлена цел 2020
Посещения в театрите (бр.)	5 ↑	надхвърлена цел 2020

Източник: НСИ, ИСАК, ИСУН2020

таблица 7. Степен на постигане на заложеното изменение на специфичните индикатори по приоритетите на Стратегическа цел 2

Стратегическа цел 2: Устойчиво и балансирано развитие на територията на област Габрово		
Специфичен индикатор	Оценка по скала	Напредък
Приоритет 3. Развитие на базисната инфраструктура за подобрена свързаност и мобилност		
Рехабилитирани пътища, (км)	→	напредък
Население, свързано с обществено водоснабдяване, %	→	напредък
Население на режим на водоснабдяване,%	→	без напредък
Относителен дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	2 ↑	задоволителен напредък
Относителен дял на лицата на възраст между 16 и 74 години, използващи регулярно интернет (%)	2 ↑	задоволителен напредък
Приоритет 4. Развитие на инфраструктурата за опазване на околната среда, опазване на биологичното разнообразие и въвеждане на екологосъобразни технологии		
Население свързано с пречиствателни станции за отпадъчни води, %	→	напредък
Население, свързано с обществена канализация, общо, %	→	без напредък
Население, свързано с обществена канализация без пречистване, %	→	напредък
Заета площ от депа за битови и строителни отпадъци, декари	↑	значителен напредък
Дял на обслужваното население от системи за организирано сметосъбиране,	→	без напредък

⁴ Използваният индикатор замества основния индикатор " Разходи за научноизследователска и развойна дейност (НИРД) (хил.лв)", тъй като за него не е определена целева стойност поради конфиденциалност на информацията към момента на определяне на целите.

⁵ Използваният индикатор е оценен спрямо целите на ниво район 2, определени в РПР на СЦР 2014-2020 г. – 0,34% от БВП на областно ниво за 2016 г. при междинна цел на регионално ниво 0,3% за 2015 г.

Стратегическа цел 2: Устойчиво и балансирано развитие на територията на област Габрово		
Специфичен индикатор	Оценка по скала	Напредък
%		
Разходи за опазване и възстановяване на околната среда, хил. лв. ⁶	↑	значителен напредък
Дълготрайни материални активи с екологично предназначение (ДМА-ЕП) към края на годината, хил. лв.	↑	значителен напредък
Приоритет 5. Подобряване на жизнената среда в градовете и малките населени места		
Разработени общи устройствени планове на общини и населени места, брой	→	напредък
Проекти за подобряване на жизнената среда в градските центрове, брой	→	напредък
Проекти за подобряване на жизнената среда в малките населени места, брой	→	без напредък
Приоритет 6. Укрепване на административния капацитет и развитие на сътрудничество за европейско териториално сближаване и		
Участие в транснационални/междурегионални мрежи за обмен на опит и добри практики, брой	→	напредък
Проекти за подобряване на административното обслужване и изграждане на електронно управление, брой	→	без напредък

таблица 8. Степен на постигане на заложеното изменение на специфичните индикатори по приоритетите на Стратегическа цел 3

Стратегическа цел 3: Териториално сближаване – свързаност и балансирано, интегрирано и устойчиво развитие на територията и населените места		
Специфичен индикатор	Оценка по скала	Напредък
Приоритет 7. Предоставяне на по-качествени обществени услуги вкл. такива за интегриране на уязвими групи		
Брой изградени и рехабилитирани сгради на образователната, здравната, социалната и културната инфраструктура	→	напредък
Относителен дял на населението, облагодетелствано от подобрена образователна, здравна, социална и културна инфраструктура (%)	→	напредък
Брой изградени и реконструирани инфраструктурни обекти за професионален спорт и спорт в свободното време	↗	ограничен напредък
Приоритет 8. Осигуряване на възможности за заетост и активно включване на пазара на труда. Насърчаване на социалното приобщаване.		
Относителен дял на населението на възраст между 25 и 64 навършени години с висше образование (%)	1 ↗	ограничен напредък
Среден списъчен брой на наети лица по трудово и служебно правоотношение (дял на 1000 от население), брой	3 →	постигната междинна цел ⁷
Средна годишна работна заплата на наетите лица по трудово и служебно правоотношение (лв.)	2 ↑	задоволителен напредък
Коефициент на икономическа активност - 15 - 64 навършени години (%)	5 ↑	надхвърлена цел 2020

⁶ Наличната информация в НСИ е до 2013 г.

⁷ Използваният индикатор е оценен спрямо целите на ниво район 2, определени в РИП на СЦР 2014-2020 г. – 0,34% от БВП на областно ниво за 2016 г. при междинна цел на регионално ниво 0,3% за 2015 г.

Стратегическа цел 3: Териториално сближаване – свързаност и балансирано, интегрирано и устойчиво развитие на територията и населените места		
Специфичен индикатор	Оценка по скала	Напредък
Коефициент на заетост - 15 - 64 навършени години (%)	5 ↑	надхвърлена цел 2020
Коефициент на безработица (%)	4 ↗	напредък над планирания

Междинните целеви стойности за 2017 г. за голяма част от предварително дефинираните индикатори са постигнати над планираното или значително над него. Изцяло, значително над планираното, са постигнати целите на специфичните индикатори по *Приоритет 1* и *Приоритет 2* на *Стратегическа цел 1*. Междинните целеви стойности за *Приоритет 8* на *Стратегическа цел 3* също са постигнати над планираното за половината от разглежданите индикатори.

В част от случаите, в които **не е постигнат напредък по изпълнението (0 → по скалата)**, основната причина е, че в периода 2014-2016 г. не са стартирали финансиращи програми, подкрепящи реализацията на определен тип проекти, или тези проекти са от специфично естество и тяхната реализация изисква по-дълъг период от време (напр. за дейности за подобряване на жизнената среда в малките населени места (*Приоритет 5*) и подобряване на административното обслужване и изграждане на електронно управление (*Приоритет 6*).

В случаите, в които е постигнат **ограничен напредък** в изпълнението (**1 ↗ по скалата**), **за съответните индикатори са необходими специални усилия за постигане до края на плановия период.**

IV. РЕЗУЛТАТИ ОТ НАБЛЮДЕНИЕТО И ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ОБЩИНСКИТЕ ПЛАНОВЕ ЗА РАЗВИТИЕ

Всички общини от област Габрово имат разработени и приети Общински планове за развитие за периода 2014-2020.

Наблюдението и оценката на изпълнение на ОПР се извършва ежегодно чрез Годишен доклад за наблюдение и оценка на изпълнението на ОПР изготвен съгласно чл.91, ал. 8 от ППЗРР. Докладът след приемането от съответният Общински съвет се изпраща на председателя на Областния съвет за развитие (Областния управител).

При изготвяне на настоящия доклад за използвани резултатите, отчетени в годишните доклади на четирите общини за 2014, 2015 и 2016 г. и междинните оценки за изпълнението. Междинни оценка на изпълнението на ОПР имат общините: Габрово, Севлиево и Дряново (проект).

V. ИЗПОЛЗВАНИ ПРЕЗ ПЕРИОДА РЕСУРСИ И ПРОГНОЗА ЗА ОЧАКВАНТО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ЦЕЛИТЕ И ПРИОРИТЕТИТЕ НА ОБЛАСТНАТА СТРАТЕГИЯ ЗА РАЗВИТИЕ

ОСР дава стратегическата рамка за развитие на територията, полага цели и приоритети, но не прилага. Заложените цели на практика се изпълняват чрез общинските планове за развитие. Областен управител, като второстепенен разпоредител с бюджетни кредити към Министерски съвет, не разполага със собствен бюджет, позволяващ финансиране на проекти в изпълнение на ОСР.

Източниците на финансиране са държавния бюджет, бюджетите на общините, собствени средства на физически и юридически лица, фондовете на ЕС, международни финансови институции, както и други източници, определени със закон.

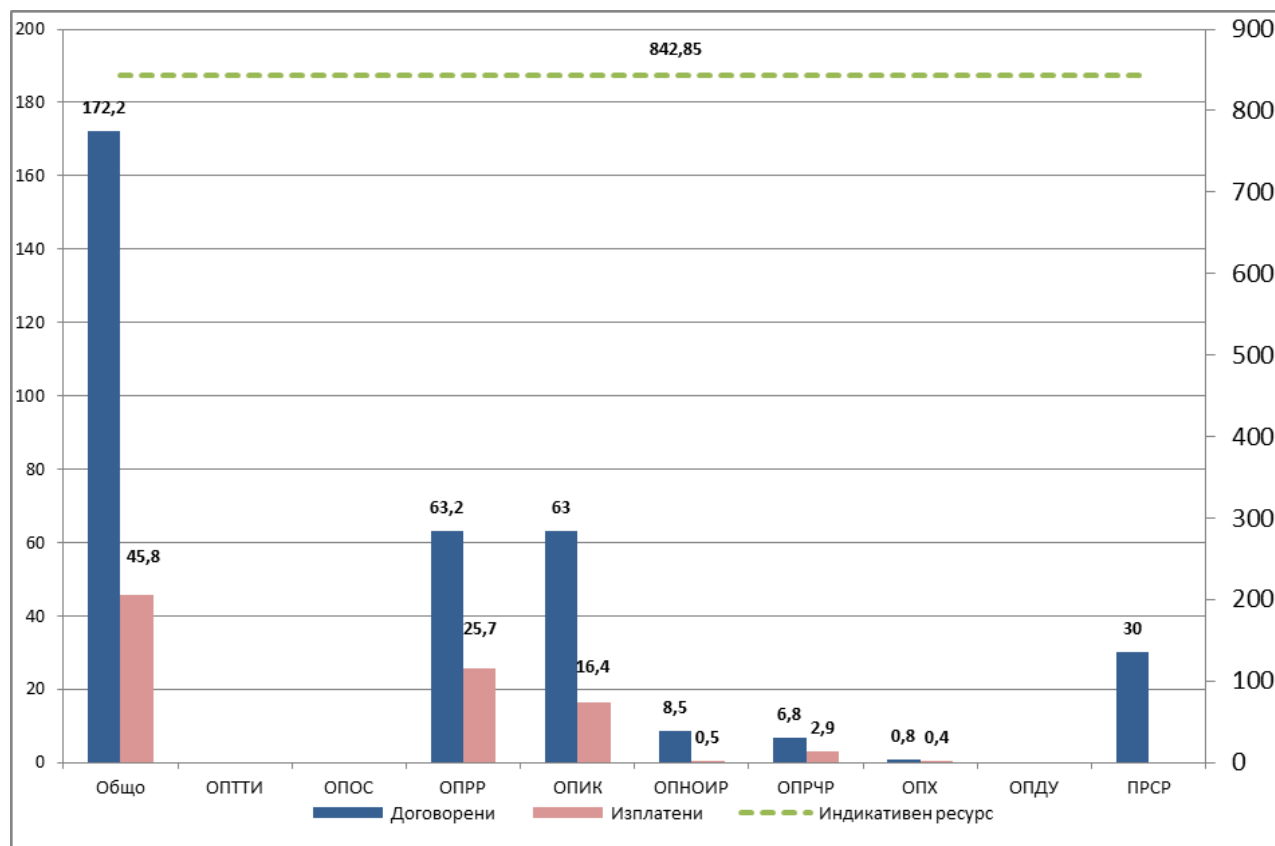
В ОСР на област Габрово са определени индикативните финансови ресурси за изпълнение на плана за периода 2014-2020 г. в размер на 842,85 млн. лв., като от структурните инструменти на ЕС, е предвиден принос от ЕФРР в размер на 130,5 млн. лв., от други фондове на ЕС – 482,75 млн. лв., от национално публично финансиране – 181,95 млн. лв., от които 42,65 млн. лв. от местни бюджети, частно финансиране – 23,2 млн. лв. и от други финансови инструменти – 24,45 млн. лв.

За мерките, реализирани със средства от държавния бюджет и бюджетите на общините, свързани с политиката за регионално развитие, в периода 2014-2017 г. липсва систематизирана информация, която да позволява тяхното обвързване с целите и приоритетите на ОСР на област Габрово. Частично, такава информация е събрана чрез Годишните доклади за наблюдение на изпълнението на ОПР, като тя е отразена при оценката на напредъка по изпълнение на отделните приоритети чрез разпределяне на съответните индикатори.

В графиките, по-долу е показано съответствието на договорените средства по програмите, финансирани от фондовете на ЕС с планираните необходими финансови

ресурси за изпълнението на ОСР на област Габрово за периода 2014-2020 г.

графика 2. Договорени и изплатени средства (ОП и ПРСР 2014-2020) общо и по програми и сравнение с предвижданията на ОСР на област Габрово, млн. лв., февруари 2018 г.⁸

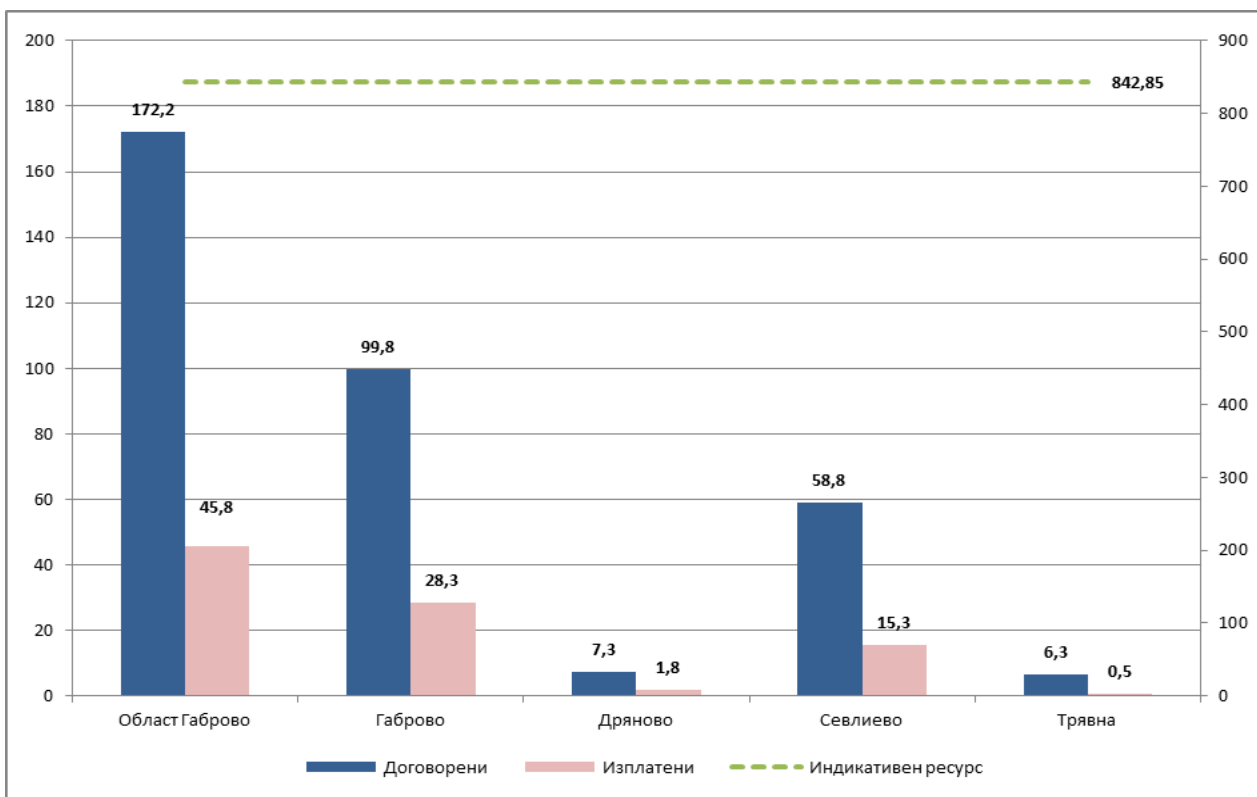

Източник: ИСУН2020, ИСАК

графика 3. Концентрация на ресурси в област Габрово – по общини, договорени и изплатени средства (ОП и ПРСР 2014-2020) и сравнение с предвижданията на ОСР на област Габрово, млн. лв., февруари 2018 г.⁹

⁸ Договорените ресурси по ОПНОИР са преизчислени с цел реалистичност на анализа предвид наличие на голям проект, в който ТУ Габрово е партньор

⁹ Договорените ресурси по ОПНОИР са преизчислени с цел реалистичност, предвид наличие на голям проект, в който ТУ Габрово е партньор

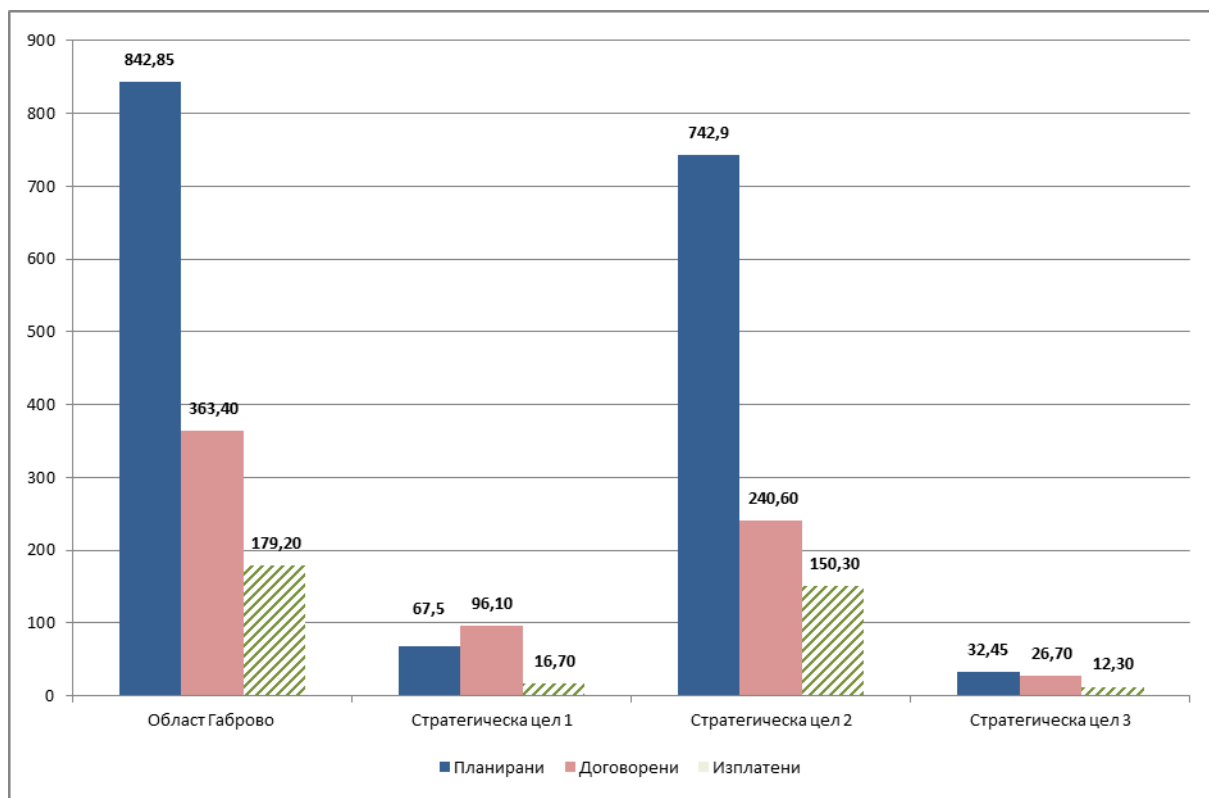
Източник: ИСУН2020, ИСАК

Към м. февруари 2018 г. договорените средства по програми, финансирани от фондовете на ЕС представляват 17,6% от планираните индикативни финансови ресурси за осъществяване на целите на ОСР на област Габрово за периода 2014-2020 г. Частните средства в това договорено финансиране са близо 25,4 млн. лв. (ОПИК и ОПРЧР, липсват данни за ПРСР), което е с 9,5% повече от планираните частни ресурси в размер на 23,2 млн. лв. Това предпоставя необходимостта от значителни усилия за осигуряване на необходимите средства за постигане на поставените цели. **Прогнозата за постигане на планираните нива на финансов ресурс е "умерено положителна", предвид предстоящото стартиране на значителна част от мерките по оперативните програми и ПРСР, както и приносът на националното публично участие – национален и местни бюджети.**

Делът на договорените в област Габрово средства по общини е разпределен по следния начин: Габрово – 58%, Дряново – 4,2%, Севлиево – 34,1%, Трявна – 3,7%. Разпределението на дела на средствата, които са изплатени (от общата сума на договорените в областта) е съответно: Габрово – 61,8%, Дряново – 3,9%, Севлиево – 33,4%, Трявна – 1,1%.

Основен дял във финансирането на мерките за изпълнение на ОСР на област Габрово имат ОПРР (36,7%), ОПИК (36,6%) и ПРСР (17,4%). По ОПОС, ОПТТИ и ОПДУ няма договорени средства.

графика 4. Планирани, договорени и изплатени средства (ОП и ПРСР 2014-2020, водещи проекти 2007-2013, други източници) по Стратегически цели и сравнение с предвижданията на ОСР на област Габрово, млн. лв., февруари 2018 г.¹⁰

Източник: ИСУН2020, ИСАК, Годишни доклади за изпълнение на ОПР 2014-2020 на общините в област Габрово, 2014, 2015, 2016, Междинни оценки на ОПР 2014-2020 на общини Габрово, Севлиево и Дряново (проект), публична информация от финансиращи програми и фондове

При разпределянето на средствата по стратегическите цели са включени и средствата за посочените в стратегия проекти от предходния планов период (Западен обходен път на гр. Габрово, Воден цикъл Габрово, Регионално депо за отпадъци Габрово, ПСОВ община Трявна и др.), както и проекти, финансирани от Публичната инвестиционна програма "Растеж и устойчиво развитие на регионите", ПУДООС, Програма "Красива България", Национална програма за енергийна ефективност на многофамилни жилищни сгради, други национални програми, посочени в Годишните доклади за изпълнение на ОПР 2014-2020 на общините в областта.

Към февруари 2018 г. договореният финансов ресурс от различни източници по Стратегическа цел 1 надхвърля с над 1/3 планираното, а този по Стратегическа цел 3 е над 80% от планираното. Налице е изоставане по отношение на договарянето на финансов ресурс

¹⁰ Договорените ресурси по ОПНОИР са произчислени с цел реалистичност, предвид наличие на голям проект, в който ТУ Габрово е партньор

за постигане на *Стратегическа цел 2*, което предвид значителния обхват на приоритетите на целта, насочени към развитие на физическата инфраструктура, се очаква да бъде намалено със стартиране на съответните мерки по финансиращите програми.

VI. ПРЕДЛОЖЕНИЯ ЗА АКТУАЛИЗАЦИЯ НА ОБЛАСТНАТА СТРАТЕГИЯ ЗА РАЗВИТИЕ

Извършената междинна оценка показва, че са налице две от предпоставките, определени в чл. 31, ал. 1 от ППЗРР за актуализация на ОСР на област Габрово, а именно:

- налице са промени в свързаното национално законодателство, които следва да бъдат отразени в ОСР на област Габрово (ЗРР, ДВ бр.50/2016 г.);
- налице са промени в териториалния обхват на районите за целенасочена подкрепа.

Съгласно ППЗРР при актуализация на ОСР на област Габрово за периода 2014-2020 г., следва да бъде разработен актуализиран документ за изпълнение на ОСР на област Габрово за периода до 2020 г., които включва следните основни елементи:

- ⇒ обособяване на **райони за целенасочена подкрепа от държавата** в съответствие с **изменените критерии за определянето им** (осигуряване на съответствие с чл. 6 от ЗРР);
- ⇒ включване на **мерки и средства за реализация на дейности в районите за целенасочена подкрепа** (осигуряване на съответствие с чл. 12, ал. 3, т. 5 от ЗРР);
- ⇒ включване на **насоки и мерки за развитие на териториалното сътрудничество** (осигуряване на съответствие с чл. 12, ал. 3, т. 6 от ЗРР).

Подготовката на ОСР на област Габрово за следващия програмен период следва да отчете промените на европейско ниво, както и предизвикателствата пред областта по отношение на демографските процеси, развитие на конкурентоспособна икономика и повишаване качеството на живот.

С оглед приоритизирането в стратегията на подкрепа за иновационните и инвестиционните дейности за повишаване конкурентоспособността на МСП (*Стратегическа цел 1*) и приемането през 2015 г. на Иновационната стратегия за интелигентна специализация на Република България 2014-2020 г. (ИСИС)¹¹ и разработените през 2016 г. технологични пътни карти за тематичните области, определени в ИСИС, е

¹¹ Приета с Решение № 857 на Министерския съвет от 3 ноември 2015 г.

необходимо в стратегическата част да бъдат направени допълнения, посочващи приоритетните за област Габрово тематични области за интелигентна специализация.

Остават актуални предизвикателствата пред област Габрово за периода след 2020 г., идентифицирани в последващата оценка на ОСР на област Габрово 2007-2013 г., валидни и за настоящия период са:

- ⇒ развитие на устойчива, модерна и конкурентоспособна икономика с **качествени работни места**, даващи **перспектива за живот** в областта на младите и квалифицираните специалисти;
- ⇒ **насърчаване на връзката бизнес – професионално образование** за осигуряване нуждите от квалифициран персонал на местната икономика и качествена реализация на младите хора на територията на областта;
- ⇒ **насърчаване развитието на селските райони**, разнообразяването на селската икономика и дейности, свързани със селското стопанство, отговарящи на спецификата на местните условия и условията за опазване на околната среда;
- ⇒ **осигуряването на удобна и бърза връзка на общината с Южна България посредством изграждането на тунел под прохода Шипка** и обходен път на град Габрово за извеждане на транзитния автомобилен поток от градските части. През община Габрово преминава е една от петте основни оси на урбанистично развитие в националната територия – средна меридианна ос Русе – Велико Търново – Габрово – Стара Загора – Хасково – Кърджали – Маказа. Изграждането на тунела пряко ще осигури висока мобилност на населението на три от значимите икономически центрове – Велико Търново, Габрово и Стара Загора, което ще осигури възможности за развитие и използване на публични услуги в целия сектор – транспорт, здравеопазване, образование, култура, социален сектор, туризъм и др.

Тези действия ще осигурят възможност за преодоляване или най-малко значително смекчаване на ефектите от актуалните предизвикателства, както и плавен преход между програмните периоди.